

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. II. Eadem. Data campiori facultate accipiendi & girandi super cambiis pecunias in vim scedulæ bancariæ per ipsum solvendas, An cambiare possit cum se ipso, & sine interpellatione. Et an talis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

E A D E M

Data campfori facultate accipiendi & girandi super cambiis pecunias in vim cedulæ bancariæ per ipsum solvendas, An cambiare possit cum se ipso, & sine interpellatione. Et an talis facultas expiret per mortem naturalem vel civilem unius vel alterius ex contrahentibus.

De justificatione spacciorum; An præcisè requiratur per exhibitionem litterarum in actis; Et an correspondens debeat esse Bancherius, ac literæ seu tractæ debeant impleri per Bancum.

Et de libertate pecuniæ solvendæ cedulæ pro ejus reintegratione ac de provisione cedulæ quanta sit.

S U M M A R I U M.

- 1 DE articulis seu punctis disputatis.
- 2 An possit quis cambiare cum se ipso, & quando.
- 3 Potest hac facultas cambiandi cum se ipso extrinsecus probari.
- 4 Distinguntur plures casus, an & quando ad effectum ponendi debitorem sub cambijs requiratur necne illius interpellatio.
- 5 An mandatum datum creditori ad cambiandum expiret per mortem naturalem vel civilem mandantis, vel mandatarij.
- 6 Mandatum necessarium datum in rem & gratiam mandatarij est irrevocabile, ideoque per mortem non expirat.
- 7 Mors civilis ex delicto & banno habetur pro morte in odium delinquentis, non autem in favorem.
- 8 Idem de filio ingrato, professo, ejecto vel apostata, hærede indigno, & similibus.
- 9 An cambia præcisè sint justificanda cum litteris, & quomodo remissivè.
- 10 De virtute clausulæ si quid exequendum, ut data etiam nullitate mandati judicis à quo, possit illud ex integro decerni.
- 11 An correspondens debeat esse bancherius, & an literæ cambijs seu tractæ debeant impleri per bancum.
- 12 Quid requiratur ut possit aperiri bancus.
- 13 De intelligentia provisionum ut literæ cambijs solvantur per bancum.
- 14 De salario, seu mercede augenda ad proportionem periculi vel incommodi.
- 15 Merx seu provisio cedulæ est ad duo pro centenario.
- 16 Quomodo regulanda sit provisio cedulæ, seu præmium fidejussionis, & quid si sint due cedule.
- 17 Provisio cedulæ campforis est privilegiata, & deducitur ante omnia.
- 18 Examinatur ratio diversitatis provisionis præstandæ pro cedula.
- 19 An detur compensatio crediti ex una causa cum debito ex alia causa diversa.
- 20 Si campfor habeat pecuniam depositam in banco sui debitoris debet istam accipere, & non ponere debitorem sub cambijs.

21 An compensatio fiat ipso jure, velope exceptionis.

22 Vincula minuunt valorem locorum montium.

23 Creditor, cui dantur loca montium, vel pecunia vinculata, an petat à debitore id quod vinculum minuit.

24 An dicatur sequuta solutio per cedulistam eo ipso, quod creditores faciunt quietantias, licet pecunia in ejus banco relinquatur in depositum pro investimento; Et an sufficiat forma chirographi impleri per aequipollens.

DISCURSUS II.

REtenta eadem facti serie, de qua in præcedenti de pluribus alijs in hujus causæ disputationibus respectivè super istorum cambiorum validitate, debito, & liquidatione, actum fuit pro tollendis objectis debitoris. Primò scilicet, an facultas concessa campfori ponendi sub cambijs summas in vim cedulæ bancariæ solvendas, exerceri potuisset cum seipso propriaque ratione bancaria. Secundò quatenus possit, an pro singulis partitis solutis, pro quibus debitor positus est sub cambijs, debuerit iste interpellari. Tertiò an eadem facultas expirasset, per mortem naturalem Philippi creditoris, vel per civilem Marcelli debitoris stante ejus banno capitali. Quartò circa justificationem realitatis cambiorum, quomodo fieri deberet; Quintò an eidem realitati obstaret, quod correspondens, in quo cambiorum girus habitus fuit, non esset publicus bancherius, neque literæ per bancum impletæ essent. Sextò circa quantitatem provisionis, seu mercedis debitæ campfori pro cedula. Septimo cum idem campfor haberet in banco in computo currenti depositam quamdam pecuniarum quantitatem ejusdem Marcelli debitoris, an pro summis in vim cedulæ solutis debuerit facere compensationem cum seipso, atque pro hac rata eundem debitorem non subijcere cambijs. Et octavò stante, quod pecunia retracta ex pretio castrorum per Congregationem Baronum non solvitur, nisi cum cautione de restituendo primario emptori in casu evictionis, & secundariò creditoribus anterioribus, vel posterioribus, sive loco cautionis eadem pecunia investitur in loca montium, ita vinculata, an iste creditor prætere posse pecuniam liberam, sive suppletionem ejus, quod vinculi valor importat.

Primus punctus de plano sublatus fuit ex solo facto, stante expressa facultate cambiandi cum se ipso, qua concurrente, hodie receptum est, ac passim practicatum, id licitè fieri posse absque aliqua incompatibilitate, ob reduplicationem seu pluralitatem diversarum personarum formalium diversis respectibus concurrentem in eadem persona materiali, Una scilicet creditoris, Altera mandatarij debitoris, Et tertia bancherij seu campforis dantis sibi ipsi tanquam mandatario debitoris pecunias ad cambium, *Turr. hoc tract. disp. 1. quest. 15. num. 10. Rota Gennev. decis. 1. num. 27. & decis. 32. n. 4. Gait. de credito cap. 2. tit. 7. num. 1393. cum sequen. Rota apud Merlin. decis. 636. & decis. 274. par. 5. rec. cum alijs in hujus causæ decisionibus, præsertim illa 10. Martij 1662. coram Veroffio, Atque hoc jure passim vivitur absque difficultate, cum id non respiciat validitatem & intrinsicam naturam cambiorum, sed solum voluntatem mandantis, quæ ubi specificata non est, in dubio non præsumitur; Verùm etiam in casu non specificationis adhuc extrinsecus imò præsumptivè, vel adminiculativè, sive à posteri*

riori per observantiam justificatur, ut habetur præsertim actum in *Ravennaten. seu Faventina cambij hoc rit. disc. 12.*

Super secundo puncto interpellationis faciendæ debitori singulis quibusque vicibus; De solutionibus pro eo factis, ac de initio cambiorum, pariter modica habita fuit disputatio in jure, dum illæ difficultates, quæ initio habebantur, ob diligentias melius adhibitas sublatae fuerunt ex facto, docendo de hujusmodi interpellationibus; Occasione autem agendi de hoc puncto in dictis primis disputationibus, cum hinc inde materia involvi videretur, cumulando auctoritates, quæ casus inter se omnino diversos percutiunt; Hinc proinde advertebam plures casus in proposito, pro tollendis æquivocis, congruaque doctrinarum, seu decisionum applicatione distinguendos esse; Primus enim est, ubi nulla præcedente pactione, seu facultatis concessione, cedulista, vel fidejussor, aut procurator, five quicumque tertius pro moroso debitore solvens cum sua pecunia, pro istius reintegratioe, & nê illam otiosam retineret, intendat eam ponere sub cambiis, seu aliâ investire in fructiferas occasiones, aut ab aliis tantumdem accipere ad interesse, & tunc non intrat termini peculiares cambiorum, sed potius alii generales interesse lucri cessantis, vel damni emergentis, cum suorum respectivè requisitorum justificatione, ex ijs quæ pluries habentur in *sua materia sub rit. de usuris*, ideoque auctoritates, & decisiones percutientes hos terminos generales, extraneæ remanent ab ista particulari materia cambiorum.

Alter casus est, ubi per debitorem seu principalem data est creditori, seu fidejussori facultas capiendi pecuniam ad cambium, quatenus ipse statuto tempore illam non solveret, itaut debitum ex tunc causa seu uno contractu in alteram converteretur, & tunc verius ac receptum est, ut non obstante mora, quæ per lapsum statuti temporis ipso jure contrahi dicitur, juxta terminos textus in *l. magnam C. de contrahen. & committren. stipulatio. no.* adhuc tamen requiratur interpellatio, ut ita debitor certificetur creditorem velle uti sibi concessa facultate quia potuisset illam non uti, idque per debitorem credi valeat juxta decisionem in *Romana cambiorum 3. Julij 16. 8. coram Manzano, de qua in Romana prætorum cambiorum 30. Aprilis 1655. coram Dunozerro* inter suas dec. 962. & in alijs Sed pariter id non percutit validitatem ac intrinsecam naturam contractus cambij, sed voluntatem ipsius mandantis, eodem modo quo superius dictum est in puncto præcedenti, Unde si mandans expressè hujusmodi interpellationem remittat, atque assensum præbeat, ut illicè factò casu, absque alia interpellatione æquivalentem summam accipere possit sub cambiis, tunc id rectè fieri potest, quoniam cum ipse sit directus & purus debitor, eo ipso quod statuto tempore non solvit, scire potuit & debuit casum evenisse, ut ita distinguendo habetur apud Merlin. d. decis. 636. d. decis. 374. par. 5. rec. dec. 379 par. 2. & in alijs, Atque ita docet praxis quotidiana depositariorum montium baronalium assumentium in se onus solvendi fructus locorum montium singulo quoque bimestre cum dicta facultate, quam illicè exercent, cum principales rectè sciant, vel scire debeant quod hujusmodi negotiatores, neque per momentum tenent pecunias otiosas, atque istud præsertim negotium cambiatorum exercent; & consequenter non intrat dicta excusatio, quod debitor credere potuerit creditorem hujusmodi facultate usurum

non esse, cum ista credulitas rectè intret, quando qualitas personæ creditoris ita suaderet, ut est in casu, de quo agitur in *d. Romana cambiorum 3. Julij 1618. coram Manzano*, ubi de affectu casuali factò per Capitulum cujusdam Ecclesiæ, sub conventionone, ut affectuario pensionem statutis temporibus non solvente, licitum esset locatori debitam pecuniam ad cambium accipere.

Tertius est casus institoris seu alterius, puta fidejussoris, aut administratoris, cui pro negotiis explicandis, seu pecuniis statutis temporibus solvendis facta sunt aliqua assignamenta, ex quibus id explicandum sit, cum facultate, quod eis deficientibus, licitum esset accipere pecuniam ad cambium, & tunc Rota credit, ut deficientibus assignamenti, mandans interpellari debeat, ex eo quod credere potuerit negotium fuisse explicatum cum assignamenti jam factis, de quorum defectu si fuisset certificatus, supplevisset aliud, neque passus esset interfurijs cambiorum subijci, ut in *Anconitana cambiorum coram Carillo* inter suas decis. 282. alias 224. par. 9. rec. & in eadem 18. Junij 1646. 8. Marrij, & 2. Augusti 1649. coram Pentingero, quarum ultima est impressa, decis. 346. par. 10. rec., licet istas decisiones veras non habuerit Camera in *Romana partitorum inter Falconerium & Farsetum*, Atque inspecta veritate videatur punctus decidendus pro judicis arbitrio regulando ex singulorum casuum particularibus circumstantijs denotantibus bonam vel respectivè malam fidem creditoris, vel administratoris, & mandatarij, dicta facultate utentis, spectato præsertim usu negotiatorum. Sed ubi cessat dicta credulitas mandantis, quod scilicet negotium aliunde & ex assignamenti impleri poterit, atque cesset etiam dicta alia credulitas, quod creditor dicta facultate forsitan non esset usus, tunc nulla subest ratio, quæ hujusmodi interpellationem exigat.

Et huic dicebam esse casum nostræ quæstionis, etiam si non adesset dictæ interpellationis expressa remissio, per quam omnis difficultas cessabat, quoniam perfecta emptione, debitor seu mandans scire potuit ac debuit totum pretium promptè solvendum esse, atque dum ipse non solveret, credere potuit & debuit, quod illud solveretur per campforem, illicè attempta ejus conditione usurum dicta facultate, cum adaptabilis non esset illa credulitas, quæ ratione personæ creditoris cadebat in *d. Romana cambiorum coram Manzano*.

Quoad tertium punctum expirati mandati per mortem naturalem mandatarij, vel civilem mandantis, tam in Rota, quam in Congregatione Baronum, scribentes pro debitore magnam fundamentum constituiebant in auctoritate *Caball. conf. 145. lib. 2.*; Verum in utroque Tribunali hæc auctoritas omnino neglecta fuit utpotè nulli probabili fundamento innixa; moveret enim ipse auctoritate *Soccin. jun. conf. 112. num. 12. lib. 1.*, sed clarum est æquivocum, *Soccinus* enim agit de revocatione mandati ad donandum resultantem per mortem naturalem mandantis, & sic de mero & simplici mandato voluntario, quod in solam gratiam mandantis recipitur à mandatario tanquam purum officium seu ministerium gratuitum; Secus autem ubi agitur de mandato necessario in gratiam & rem propriam mandatarij pro implemento obligationis & contractus respectivi, hoc enim non solvitur per mortem, sed tanquam stipulatio seu obligatio faciendi, activè & passivè transit in heredes, ex ea clara ratione, quod revocatio resultans ex morte dicitur ficta & præsumpta, fictio autem seu

præsumptio non potest plus operari quam veritas, Unde quemadmodum debitori danti hoc mandatum præclusa est facultas illud expressè revocandi, adeo ut expressa revocatio non intret, multominus intrare potest tacita seu ficta resultans ex morte; *Trentacinque variarum resol. lib. 2. tit. de procurator. resol. 10. num. 7. & 9. Mantica de acit. lib. 7. tit. 23. n. 40. & seq. Buratt. dec. 440. num. 2. & 3. Merlin. dec. 436. n. 15.* quia data corresponsivitate mandatum corrumpitur ac transit in alium contractum, exiis quæ habentur in *Romana œconomia sub titulo de contractibus*, & alibi pluries.

Potissimè verò in ordine ad mortem civilem ratione banni capitalis resultantem ab ipsius debitoris delicto, quod ei commodum & utilitatem causare non debet in damnum & præiudicium creditoris innocentis, contra positivi & naturalis juris principia, cum ita culposè agentes pro mortuis habendi sint quoad favorabilia, non autem quoad odiosa, juxta ea, quæ in jure habemus de filiofamilias ingrato amittente jura sui tatis, & patriæ potestatis quoad favorabilia tantum, in odiosis autem remanente sub dicto vinculo, Sive religiosi professi apostatantis vel ejecti, in odiosis & obligatorijs habendi pro professo & religioso, Ac hæredis indigni, habendi in odiosis pro tali, cum similibus, super quibus scribens tamquam Advocatus ad satisfaciendum ignaro vulgo superfluas evagatorias retexebam longas allegationes, præsertim in primis disputationibus circa initia professionis ac morte juvenum, quibus id congruere videtur, Et sic nulla, vel satis modica disputatio super hoc motivo habita fuit.

Circà quartum punctum justificationis cambiorum, cum jam adessent spaccia seu litteræ redditus quas uti præsupponentes aliàs accessus, receptum est sufficere juxta ea quæ frequenter in alijs hoc eodem titulo habentur, opus non fuit assumere quæstionem disputatam infra in *Romana cambij de Sfortijs*, & in *Romana de Nigronis seu Benettis disc. 6. & 7.*, An scilicet realitas justificari possit cum libris, alijsque extrinsecis, etiam præsumptivis seu adminiculativis probationibus, quamvis ipsæ litteræ materiales non habeantur; Credebam tamen in disputationibus habitis *coram Veroffio*, (& Rota eundem sensum habuit,) necessariam non esse illarum formalem productionem, ac rigorosam recognitionem, perindè ac si ageretur de apocis, vel scripturis, in quibus unicuique ac totum actionis fundamentum consisteret, quoniam ut advertitur in allegatis *disc. 6. & 7.* ex auctoritatibus ibi deductis in puncto juris, juxta opinionem in alijs Civitatibus & Tribunalibus magis communiter receptam, accedente pacto, sufficiunt etiam libri creditoris benè & mercantiliter tenti.

Et licet Rota sequendo opinionem magis rigorosam, ad se certificandum de realitate litterarum, istas desideret, easque velit inspicere, Attamen sufficere debet, quod hic effectus sequatur etiam per extrajudicialem inspectionem, tanquam prohibitorum & pacti adminiculo exclusivo suspicionis fraudis usurarum, non autem pro principali fundamento intentionis; Quia tamen in ultimis disputationibus habitis in Signatura gratiæ, scribentes pro debitore, ad effectum obtinendi commissionem appellationis etiam in suspensivo, & cum clausula translativa executionis, in hoc defectu nimium insistebant, atque aliqui ex Vorantibus in eo se fundarunt, idcirco in alia instantia *coram Priolo*, ad hujusmodi difficultatem tollendam, dicta spaccia producta fuerunt, Adeoque id impref-

sionem fecit, quod in dicta resolutione n. *Januarij 1669 coram Priolo*, responsum non fuerit de exequendo mandato in præcedenti instantia *per Veroffium* relaxato, sed illud de novo decretum fuit, ut fieri solet, quando dubitatio oriatur super nullitate mandati relaxati per primum judicem, quod aliàs iustum in toto vel in parte reputetur, cum receptum sit talem esse virtutem seu operationem clausulæ, *si quid exequendum*, ut non solum judex ad quem exequi valeat mandatum per judicem à quo decretum, sed etiam illud ex integro decernere & relaxare, quatenus primum, nullitatis, vel excessus defectu laboraret, *ut in Romana renunciat. 27. Maji 1651. Cerro, Beneventana dotis 27. Junij 1653. Bichio, Romana seu Januensis dotis 2. Decembr. 1665. Ovalora, & sapius.*

Quoad quintum objectum seu punctum in validitatis cambiorum, ex eo quod corresponsalis non esset bancherius, neque tractæ seu litteræ impletæ essent per bancum, duplici fundamento nitentur scribentes pro debitore; Primò ex declaratione Sac. Congregationis registrata apud *Turr. de cambij's disput. 3. quest. 1. in prologemans post num. 33.* in illis verbis, *Secundum eandem rationem bancariam permanentem*, Et secundò quoad cambija girata per Civitatem Neapolis, quod *per Regias pragmativas, tertiam, ac sequentes, & septimam sub tit. de litteris cambij* disponderetur litteras cambij seu tractas per publicum bancum impleri debere, neque alias implenti justificationes admitti, quod etiam supponebatur dispositum in Civitate Venetiarum.

Verùm hoc erat leve objectum de facili sublatum, quoniam dictæ declarationes prodierunt pro sola Civitate Januensi, ubi magna Bancheiorum copia habetur, & nihilominus dicta verba, tanquam dubia & incerta significationis, etiam in eadem Civitate magnas inter negotiatores produxerunt difficultates, ad quas removendas, opus fuit denuò adire eandem Congregationem, novaque declarationes obtinere registratas *apud eundem Turr. ubi supra num. 37.*, Talisque ex attestationibus plurium mercatorum & negotiantium ferè totius Italiæ est communis usus, quod etiam mercatores fundatarij seu alij negotiatores formalem bancum non aperientes, recipiunt ac implent tractas & litteras cambij, atque super cambiorum giro scripturam formalem tenent, Potissimè verò in Civitate Neapolis, ubi per Regias provisiones disponitur, non posse aperiri publicum bancum nisi præstita cautione in summa scut. 150. m., quod est moraliter impossibile, ideoque bancum publicum ut plurimum ibi habent solum aliquæ piæ domus hunc fundum habentes, & tamen infinitus est numerus negotiatorum super cambijs; Prudens quidem & commendabilis esset dicta provisio, quando esset moderata & practicabilis, unde propterea videtur extremum vitiosum, Sicuti e conversò vitiosum est alterum extremum Urbis quod cuilibet liberum est bancum aperire, absque eo quod saltem in apertura negotii talem faciat obligationem, quod deponentibus eorum pecunias, seu aliàs banci fidem sequentibus, consultum esset cum hypotheca, per quam intraret ordo temporis & prioritatis, adversus eos, qui postea cum hypotheca multoties collusivè contrahentes ita totum absorbent, quod videtur magnum inconveniens, ut non semel advertitur in sua materia *sub tit. de credito.*

Et quoad necessitatem implendi litteras seu tractas per bancum publicum, id continebat æquivo-

æquivocum clarum, cum hujusmodi provisiones, prudenter quidem ac justè editæ, percutiant illas tractas seu litteras cambij, quæ per veram & effectivam pecuniarum solutionem impleri debent ad favorem tertij, idque, ut occurreretur fraudibus & falsitatibus receptarum privatarum, cum quibus exhibentes tractas seu litteras cambij ad protrahendas ad menses & annos solutiones defatigabantur, secus autem ubi agitur de his litteris pro giro cambiorum cum seipso, & talis est inconcussa praxis.

Sextum fuit disputationis caput super quantitate provisionis seu mercedis cedulæ; Cum enim in prima limitata ad summam scutorum 230. m. provisionis conventa esset in annuis scutis 500., præterea debitor, quod secunda cedula indefinita, eodem jure regulanda esset, augendo solum dictam taxam conventionalem proportionabiliter & pro rata summæ majoris, ad quam cedulista se obligaverat, constituendo fundamentum in regula, de qua apud *Zacch. de salario quaest. 10. num. 1. cum seqq.* de Doctore conducto ad legendum, sive famulo ad serviendum pro certo salario, quod si reconducatur, reconductio censetur pro eodem salario; Sive de salario proportionatè augendo ad ratam laboris seu muneris adaucti, atque in prima conventionem non contenti.

E conversò autem ex parte creditoris prætendebatur, per secundam cedulam indeterminatam complectentem totum valorem castorum, primam evanuisse, atque omnino novatam esse, & consequenter, quod cessante conventionem, atque rebus remanentibus in puris terminis juris, dicta merx, seu provisio deberetur juxta consuetudinem Urbis, quæ est ad minus duorum pro centenariò, ut habetur apud *Greg. dec. 161.*; Ad quod probandum ego & ceteri pro eodem creditore scribentes duo adducebamus fundamenta, Unum resultans ex axiomate generali, quod quælibet dispositio intelligenda venit rebus in eo statu permanentibus ad quod plenè colligit *Additionator ad dec. 523. par. 4. rec. tom. 3. num. 5. & seqq. & num. 21.*; Et alterum, quod hujusmodi emolumentum dicitur merx periculi, ad cuius proportionem regulari debet plus & minus juxta periculi majorem vel minorem probabilitatem *Mantica de tacit. lib. 6. tit. 6. nu. 6. Apone. conf. 19. lib. 2. Leotar. de usur. q. 23. num. 31. Rot. apud Gregor. d. dec. 161. & dec. 679. p. 1. divers.*; Et ideo cum per secundam cedulam indefinitam absque dubio campfor majori periculo se exponeret, quoniam peritus declarare poterat valorem in summa ingenti, pro cuius parte sibi consultum non remaneret in bonis emptoris forensis, hinc intrabat dicta ratio proportionis, ac novationis, seu recessus à prima conventionem.

Resolutio in hoc puncto fuit, ut pro summa contenta in prima cedula deberetur provisio conventa in scutis 127. m. debitis in vim secundæ cedulæ, tanquam in casu omisso debita esset merx consuetudinaria ad rationem duorum pro centenariò, ut patet ex *dec. 28. Novembris 1659. Veroffio*, in qua solum de hoc puncto agitur; Ibi quoque etiam firmatur hujus mercedis, seu provisionis potioritas, ut scilicet dicatur debitum privilegiatum, licet ante omnia detrahendum ex pecunijs emptoris, quæ ad manus campforis pro ejus reintegracione venissent juxta punctualiter firmata *d. dec. 679. par. 4. divers.*; Ad quod conferunt, quæ habentur apud *Salgad. in labyr. par. 3. cap. 9.* super potioritate mercedis, seu provisionis debite administratori patri monij positi sub concursu, quia in effectu non est

creditum, sed impensa necessaria respiciens etiam servitium & commodum ipsorum creditorum, ideoque ante omnia deducenda; Dicta quoque resolutio ita distinguens, reflectendo ad veritatem, mihi quamvis scribenti pro assequutione mercedis consuetudinaria pro tota summa, visa est justa & probabilis, non quidem ex generali regula deducta in decisione desuper edita de non extendenda conventionem de casu ad casum, cum in puncto juris probabilius dici posset, secundam cedulam indefinitè complectentem totum pretium à perito declarandum attendendam esse, non curata prima, tanquam per hujusmodi novationem abolita; Sed ex dicta altera ratione proportionis periculi, dum in dicta certa & determinata summa scutorum 230. m. cedulista dici poterat tutus, & moraliter certus de exemptione à quocumque damno, dum bona quæ emptor possidebat in Urbe, ipsaque castra ita acquirenda, sine dubio tanquam per speciem notorij superabant dictam summam, & sic verè periculum residere in secundo additamento ratione incertitudinis.

Septimus disputationis punctus fuit circa liquidationem summæ per cedulistam soluta, pro qua poterit ponere debitorem sub cambijs; Cum enim debitor prædictus ante hujus casum haberet in banco ejusdem campforis quamdam summam pecuniarum in causam depositi & a liberam dispositionem, ut vulgò dicitur à conto corrente, dubitatum fuit, an quando campfor in vim cedulæ certas summasolvere coactus fuit, pro omnibus potuerit ponere debitorem sub cambijs, vel potius jure compensationis debuerit deducere dictam summam, quam habebat in manibus; Et quamvis de stricto jure probabilis videretur creditoris præsentio, quam etiam in congressibus, in quibus puncti examinantur pro veritate, nimium fovebant seniores Advocati, ex diversitate stationum, ob quam in eisdem personis materialibus repræsentantur omnino diversæ personæ formales, & successivè diversæ dicuntur debita & credita ex omnino diversis causis, unde propterea regulariter non intrat compensatio, ex ijs, quæ habentur collecta per *Amat. resol. 17. add. ad Gregor. dec. 366. Grass. de except. c. 16. Gratian. discept. 948. num. 2. Salgad. in labyr. par. 2. cap. 28.* Nihilominus ego tunc junior ab initio fui in contrario sensu, Tum ex punctuali decisione *Rote in Romana computorum 23. Martij 1618. coram Coccino*, ubi in specie firmatur, quod hæc distinctio intellectualis ex juris subtilitate resultans, atque ad alios effectus iuris vera, ex quadam naturali æquitate, ac in odium usurarum attendi non debet isto casu, & cum quo fundamento processit *Rota*, ita juxta meum votum resolvendo eadem die 28. *Novembris 1659. coram Veroffio*; Tum etiam ex facti circumstantiis, quod scilicet debitor ob quædam imputata delicta iam fugam ab hoc Principatu arripuerat, atque processum erat ad acta præparatoria banni capitalis, unde non urgebat ratio manualis & quotidiani usus dictæ pecuniæ, quæ proinde retineri solet in computo currenti, & non committeri cum aliis negotiis, unde si dictus deponens absens & inquisitus dedisset mandata, seu ordines pro dicta summa solutione, absque dubio campfor ita constitutus in periculo propriæ facturæ, reculasset dictos ordines implere, faciendo quamdam speciem arresti, seu sequestri penes se ipsum pro eius indemnitate; Et consequenter nulla ratio exigere videbatur, quod dictam pecuniam ita penes se retineret otiosam, & pro æquivalenti percipere deberet usuras, seu accessio-

accessiones cambiorum, dum agebatur de deposito regulari pecunie, ob signata in sacco, ita ut dici posset, quod fuisset violare legem depositi, sed agebatur de deposito irregulari, quod in substantia, & quoad effectum importat magis creditum quantitatis, seu generis, Unde considerabam adaptari posse terminos, seu rationem *rextus in l. curabit Cod. de action. empri*, super repugnante aequitate habendi eodem tempore in manibus rem & pretium, sive quod intraret recepta distinctio, quam habemus in quaestione, an compensatio fiat ipso jure, vel ope exceptionis, quod feliciter, ubi agitur de odio usurarum, & de impediendo illarum cursum, omnino verius, ac receptum sit compensationem intrare ipso jure, ut ceteris plenè collectis firmatur per *Rotam dec. 409 nu. 21. & seq. par. 9. recent.* ubi allegantur *Aponi. conf. 19. lib. 2. Fontanell. de pact. claus. 6. gl. 2. par. 6. nu. 61. & seq. & alij.*

Demum cum pretium redactum ex secunda venditione dictorum castrorum erogatum esset in loca montium, cum vinculo, primario ad favorem emptoris in casu evictionis & molestiarum, secundario autem pro cautela creditorum anteriorum & potiorum postmodum venientium, Atque indubitatum sit hujusmodi vincula minuere valorem intrinsecum locorum montium juxta vinculum numerum, ac majorem, vel minorem periculi probabilitatem, juxta ea, quae super hujusmodi diminutione habentur in *Romana locorum montium de Orsellarijs, & in Romana de Mutis sub tit. de Regalibus ad materiam locorum montium disc. 30. & 32.*, Atque de facto ista loca montium stante dicto vinculo aestimata fuerant ad rationem feutor. 60. pro quolibet; Hinc orta est dubitatio, an stante dicta reductione cambiorum platealium ad nundinalia, deberet creditori bonificari, id quod importaret diminutio resultans ex dicto vinculo, ita ut in effectu assequeretur pecuniam liberam. Et ita determinatum fuit in ultimis decisionibus *14. Decembris 1662. & 28. Januarij 1664. coram Verosio*, dando optionem debitori intra certum terminum solvendi pecuniam liberam, & reassumendi loca montium, vel quod creditori imputanda essent ad dictam rationem scilicet 60. pro quolibet.

De hoc autem, tam in ultimis disputationibus habitis in Signatura gratiae, quam in alia instantia in *Rota coram Priolo & Bourlemont.* fuit dubitatum, stante quod istud vinculum resultat a facto Principis, quod importare dicitur casum fortuitum à creditore supportandum, absque eo quod regressum pro indemnitate habere valeat adversus debitorem, juxta ea quae habentur *sub tit. de feudis ad materiam Bullae Baronum in Romana de Anguillaria, & in alia Romana dotis de Caesarinis discursu nonagesimo septimo & 99.* & talis est communis praxis.

Super hoc autem ego, reflectendo etiam ad veritatem, dicebam hujus quaestionis decisionem pendere à puncto, An dicta reductio cambiorum platealium ad rationem nundinalium importans dimidiationem crediti & ultra, intraret de rigore justitiae, vel potius ex Tribunalis aequitativo arbitrio; Primo enim casu admittebam, quod debitor bene diceret quoniam si creditor plus de rigore consequi non deberet, cogendus esset subire vinculum de natura rei omnibus alijs creditoribus commune; Secus autem in altero casu, quoniam tunc debitor aequitativum arbitrium judicis dividere non potest, sed illud acceptare debet cum

sua causa, nam alias non fuisset reducere cambia platealia ad nundinalia, sed ista quoque dimidiare; Et consequenter cum ex supra deductis *discursu precedenti*, de stricto jure omnino verius esset, cambia platealia esse valida & deberi, ideoque dicta reductio, seu moderatio resultaret ex merè aequitativo arbitrio, debebat proinde ista aequitas aequa lance exerceri, nam alias manifestam contineret iniquitatem in praerudicium creditoris, ita duplicem diminutionem & jacturam patientis; Atque retorquendo exemplum moderationis factae per Sacrum Consilium Neapolitanum, de qua *discursu precedenti*, quod scilicet cambia tunc irregularia longè excessiva & reducta ad quatuordecim pro centenario in tali summa soluta fuerunt, ita & taliter quod creditor de facto obtineret dictam summam quatuordecim, quod in praesenti non contingeret, quoniam cambia platealia importantia novemdecim circiter pro centenario, & reducta ad nundinalia importantia ad rationem Novem circiter, solverentur, non in novem, sed in quinque, vel sex, & sic esset reductio reductionis, atque istam credebam esse veritatem.

De pluribus alijs disputatum fuit, in facto magis quam in jure consistentibus, praesertim verò de tempore, à quo campor ob solutiones factas in vim cedulae dici posset creditor; Cum enim per chirographum Pontificium super dictorum castrorum venditione editum mandaretur, quod creditores, ad quorum instantiam per Congregationem Baronum facta erat dicta venditio, in actu receptionis pecuniae à cedulista deberent praestare debitam cautionem in forma, sin minus quod eadem pecunia directè in actu recipiendi deponi deberet in sacro monte pietatis, ad effectum illam investendi in loca montium, ut supra vinculata loco cautionis, creditores autem pro majori eorum commoditate factis quietantiis tanquam de recepto fuissent contenti relinquere pecuniam in depositum in eodem banco pro eo modo tempore, quod curriebat, donec invenirentur occasiones dicti investmenti; Hinc praetendebat debitor non esse servatam formam chirographi, ac propterea ipsum non potuisse poni sub cambijs à tempore, quo creditores fecerunt quietantias, sed solum à tempore, quo sequutum erat effectivum pecuniarum investmentum; Sed haec pretensio rejecta fuit, & pro meo judicio justè, quoniam eo ipso, quod creditores fecerunt quietantias, debitor liberationem reportavit, atque solutionis effectus sequutus fuit, ejusque nil intererat, quod creditores pecuniam ita de eorum dominio effectam hoc medio tempore otiosam retinerent magis in uno, quam in altero banco, Unde cum chirographum praescriberet dictam formam, non pro praecisa solemnitate, sed ad solum certum effectum nè daretur libera, idcirco intrat recepta propositio, quod tunc spectato effectus admittitur implementum per aequi, pollens, ut firmatur in *decisionibus coram Verosio*, quae super hoc puncto videntur notabiles.

